

Arbetspolitiska utskottets betänkande nr 11 om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kemikalielagen

Riksdagen remitterade den 4 september 1992 regeringens proposition nr 106 med förslag till lag om ändring av kemikalielagen till arbetspolitiska utskottet för beredning.

Arbetspolitiska utskottet har begärt utlåtande om propositionen av miljöutskottet. Utlåtandet ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har hört överinspektören Juha Pyötsiä vid social- och hälsovårdsministeriet, överinspektören Matti Kajantie vid arbetsministeriet, överinspektören Pirkko Kivelä-Ikonen vid miljöministeriet, biträdande avdelningschefen Anna-Liisa Sundqvist vid arbetarskyddsstyrelsen, ombudsmannen Tapio Kuikko vid Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund, arbetarskyddssekreteraren Kari Mäkelä vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, ombudsmannen Seppo Ruotsalainen vid Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund och konsultative tjänstemannen Risto Aurola vid Delegationen för kemikalieärenden.

Regeringens proposition

Syftet med propositionen är att samordna stadgandena i kemikalielagen med EG:s direktiv om kemikalier.

Regeringen föreslår att kemikalielagen ändras så att principerna om kemikalietillsynen framgår av lagen. Dessutom föreslås lagen bli ändrad så att dess förpliktelser i detalj motsvarar kraven i EG-direktiven och så att tillsynsförfarandena överensstämmer med EES-avtalet.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1993.

Utskottets ställningstaganden

Allmänt

På grundval av propositionen, utlåtandet från miljöutskottet och sakkunniguttalandena finner

utskottet lagförslaget behövt och ändamålsenligt. På det stora hela innebär förslaget att vägledningen i kemikaliehantering och inte minst kontrollen av farliga kemikalier blir effektivare.

Utskottet finner det viktigt att farliga kemikalier i högre grad blir beroende av tillstånd och att anmälningsskyldigheten för dem ökas, eftersom komplicerade kemikalier och kemiska föreningar förekommer allt mer. I praktiken handlar det enligt propositionen inte bara om hälsofarliga kemikalier utan också allt mer om miljöfarliga kemikalier. Numera är det dessutom inte bara de stora och medelstora industrierna som berörs av detta, utan också de som bedriver industriell hantering och upplagring i liten skala.

Anmälningsskyldigheten för tillverkning och import av hälsofarliga kemikalier som överläts till försäljning föreslås bli slopad. Det skulle vara mycket svårt att ordna kontroll av dem på EES-marknaden. Särskilt när det gäller andra importörer än importörer från EES-länder är det i praktiken problematiskt att ordna med kontroll. Anmälningsskyldigheten enligt 36 § i den gällande lagen för dem som tillverkar och importerar hälsofarliga kemikalier ersätts med anmälningsskyldighet för industriell hantering och upplagring i liten skala av hälso- och miljöfarliga kemikalier enligt 32 § i den föreslagna lagen. Den nya anmälningsskyldigheten preciseras genom förordning och meningen är att skyldigheten skall bestämmas enligt hur farliga kemikalierna är och hur stora partier som hanteras och lagras. Förteckningen över farliga ämnen fastställs av social- och hälsovårdsministeriet i enlighet med EG:s direktiv om farliga ämnen (67/548/EEG). För närvarande ingår ungefär 1 500 preparat i förteckningen av de ungefär 100 000 som finns på marknaden. I praktiken är förteckningen uttömmande, eftersom de ungefär 1 000 vanligaste ämnena täcker ungefär 95 procent av hanteringen. Anmälningsskyldigheten får större tyngd också i och med att volymkriterierna för

de kemikalierna som är belagda med anmälningsskyldighet har planerats att bli mycket strikta.

Enligt vad utskottet har erfarit tolkas 18 § i den gällande kemikalielagen om att den som tillverkar och importerar en kemikalie måste låta utarbeta ett skyddsinformationsblad, som skall förhandsgranskas av myndigheterna, som ett handelshinder enligt EES-avtalet. Med hänvisning till erhållen utredning finner utskottet att den nuvarande situationen inte försämrats av att 18 § upphävs och att kontrollen på det hela taget inte kommer att ha några luckor. Regeringen föreslår att 18 § ersätts med 17 § och 48 a §, där det stadgas om informationsskyldighet och skyldighet att tillställa uppgifter om kemikalier till arbetskyddsmyndigheterna. Enligt vad utskottet har erfarit har det i praktiken varit ganska svårt att kontrollera att myndigheterna får förhandsuppgifter i enlighet med den gällande lagen. Däremot har det inte varit något större problem att få ut förhandsinformation till användarna. Det är sannolikt att förhandsinformationen också i fortsättningen kommer att löpa helt naturligt och i de flesta fall ingå som ett nödvändigt led i försäljningen och servicen.

En avgörande skillnad jämfört med nuvarande stadganden är att 17 § stipulerar skyldighet att utarbeta skyddsinformationsblad enbart för kemikalier avsedda för professionellt bruk. Enligt vad utskottet har erfarit beror ändringen i skyddsskyldigheten, som utöver skyddsinformationsbladen också gäller emballagepåskrifterna, på EG:s direktiv om farliga beredningar (88/379/EEG). Meningen är att nuvarande, välfungerande praxis som går ut på att kemikalien måste förses med emballagepåskrifter och att informationsbladet automatiskt tillställs dem som använder kemikalierna, dvs. kunderna, skall fortsätta. Arbetsgivarnas skyldigheter visavi kemikalier som hanteras på arbetsplatsen kommer inte att ändras. Bestämmelsen i centralorganisationernas arbetarskyddsavtal om att skyddsinformationsbladen skall finnas tillgängliga på arbetsplatserna gäller också fortfarande.

Utskottet understryker att det är viktigt att informationskanalerna fungerar åt båda hållen. Hela informationssystemet bygger på att samtliga led, dvs. tillverkarna, importörerna, distributörerna och andra verksamhetsidkare, som ansvarar för att kemikalier kommer ut på marknaden eller börjar användas, skall känna till kemikalernas egenskaper och effekter för att kunna uppfylla de lagstadgade skyldigheterna. Särskilt

de mindre verksamhetsidkarna kan få svårigheter med att behärska hela den stora och komplicerade skalan av stadganden, bestämmelser och anvisningar. Utskottet betonar att det är viktigt att tillsynsmyndigheterna har expertis på området. Utskottet anser att det bör tillses att också de verksamhetsidkare som inte är anmälningsskyldiga har tillgång till så god expertis som möjligt. Bestämmelserna och anvisningarna måste utformas så klart som möjligt.

Arbetspolitiska utskottet finner det viktigt att effekterna av kemikaliehantering följs upp. Enligt 16 § är tillverkare, importörer och distributörer av kemikalier samt andra verksamhetsidkare som introducerar en kemikalie på marknaden skyldiga att skaffa information om kemikalernas fysikaliska och kemiska egenskaper och om deras hälso- och miljöeffekter. Grundprincipen bör vara att man av två till buds stående preparat alltid väljer det som är minst farligt för miljön och hälsan. I 17 § lagen om skydd i arbete (299/58) stadgas att "användas vid arbete giftigt eller annat hälsofarligt ämne eller kunna arbetsförhållandena eljest medföra fara för förgiftning, infektion eller syrebrist, skola erforderliga skyddsåtgärder vidtagas. Kan faran icke genom dylika åtgärder i tillräcklig grad avlägsnas, skall det farliga ämnet ersättas med något annat ämne." Sverige kompletterade 1990 5 § i kemikalielagen med en bestämmelse om att den som hanterar eller importerar en kemisk produkt måste undvika kemiska produkter som kan ersättas med mindre farliga produkter (Lag om kemiska produkter, 1985:426 och 1990:239).

Arbetspolitiska utskottet anser dock att samma princip inte bör skrivas in i den finländska kemikalielagen som är en generell lag. Om Finland tar in samma skyldighet som ingår i 5 § i den svenska lagen om kemiska produkter kommer detta i praktiken att innebära alltför stora krav och skyldigheter för framför allt importörerna. Importörerna skulle bli tvungna att behärska inte bara egna produkter, utan också andra importörers, dvs. konkurrenternas, kemiska derivat, sammansatta produkter och en rad olika användningsändamål i varierande situationer. Vidare borde importörerna vara kapabla att jämföra produkterna med varandra och välja den mindre farliga produkten. Informationen om kemikaliers och sammansatta kemiska produkters egenskaper och effekter kommer bäst fram vid praktisk hantering. Det är därför motiverat att den föreliggande lagen ålägger t.ex. arbetsgivaren och den som planerar arbetet ett

stort ansvar på arbetsplatserna. Utskottet finner det dock viktigt att regeringen utreder möjligheterna att senare ta med principen om att det mindre farliga ämnet bör väljas inte bara i kemikalielagen eller i lagen om skydd i arbete i kombination med andra speciallagar utan också i t.ex. lagen om bekämpningsmedel (327/69).

Utskottet har i detta sammanhang också utrett om principen ovan kunde tas in i 57 a § om skydd av försöksdjur. Utskottet finner det viktigt att försöksdjur inte får användas, om kemikalien egenskaper kan undersökas eller testas tillförlitligt på något annat sätt. Utskottet menar att 57 a § 1 mom. redan nu innefattar en liknande princip. Enligt vad utskottet har erfärut tillämpar Finland internationella testmetoder och -anvisningar. Det kan i praktiken vara problematiskt för myndigheter, t.ex. de kommunala tillsynsmyndigheterna, att i praktiken bedöma om forskningsresultat är tillförlitliga eller inte.

Utskottet uppmärksammar svårigheterna när det gäller ersättning av skador som föranletts av kemikalier, i synnerhet i situationer där det är oklart vem som förorsakat skadan, skadevållaren är oförmögen att betala eller skadorna är orimligt stora för att ersättas av t.ex. en småföretagare. Enligt vad utskottet har erfärut har miljöministeriet planer på att inrätta en fond för miljöskador enligt samma modell som fonden för oljeskador. Utskottet finner det vara angeläget att ersättningssystemet införs så snart som möjligt.

I och med lagändringen kommer de kommunala tillsynsmyndigheterna att få motta många fler anmälningar. I bland annat lagen om miljötillståndsförfarande (735/91) stadgas om möjlighet för kommunerna att uppbära avgift för behandlingen av tillståndsansökan. Enligt vad utskottet har erfärut är avsikten att kommunerna skall få statsbidrag för tillsynsuppgifter enligt kemikalielagen, och det behövs därför inte någon annan finansieringsform. Tillsynsansva-

ret i fråga om kemikalier, kontrollnivån och standarden får inte vara beroende av kommunernas mycket varierande finansiella läge.

Utskottet understryker också att tillsynsorganisationen bör vara klar och effektiv. Speciellt överlappningar och därav eventuellt föranledda intressekonflikter bör undvikas.

Utskottets ändringsförslag

På grundval av erhållen utredning föreslår utskottet följande ändringar.

8 §. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras så att den gäller lämnande av annan information än skyddsinformationsbladet.

20 § 1 mom., 22 §, 23 § och 43 § 2 mom. Eftersom social- och hälsostyrelsens kemikalietillsynsuppgifter genom lagen om ändring av kemikalielagen (766/92) har förts över på social- och hälsovårdsministeriet, föreslår utskottet att social- och hälsostyrelsen ersätts med social- och hälsovårdsministeriet i dessa paragrafer.

65 §. Utskottet föreslår att övergångsstadgandet om skyddsinformationsbladen ändras så att en verksamhetsidkare senast den 31 oktober 1993 måste utarbeta ett skyddsinformationsblad enligt 17 § om kemikalier som klassificeras som miljöfarliga eller kemikalier som medför fara för miljön. Arbetsministeriet skall i sitt beslut om skyddsinformationsblad bestämma vilka uppgifter om miljöfarliga kemikalier som måste uppges.

Utskottet föreslår ytterligare att ikraftträdelsestadgandet ändras så att lagen träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

På grundval av det ovan stående föreslår utskottet vördsamt

att lagförslaget skall godkännas sålydande:

Lag

om ändring av kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kemikalielagen av den 14 augusti 1989 (744/89) 3 § 1 mom., 11 § 5 mom., 12, 18, 34, 36—40, 67 och 69 §§ samt mellanrubriken före 36 §,
 av dessa lagrum 11 § 5 mom. och 40 § sådana de lyder i lag av den 17 januari 1991 (84/91) och 39 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag,
ändras 1 § 2 mom., 2 §, 11 § 2—4 mom., 14, 16, 17 och 19 §§, 20 § 1 mom., 21 § 1 mom., 22 och 23 §§, 32 § 3 mom., 33 § 1 mom., 41—45 §§, 52 § 1 mom., 54 och 56 §§, 60 § 1 mom., 63 § 1 mom., 65 § och 68 § 1 mom.,
 av dessa lagrum 20 § 1 mom., 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 17 januari 1991, samt 41 och 43 §§ sådana de lyder delvis ändrade genom nämnda lag, samt
fogas till 8 § ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 32 § ett nytt 3 mom., varvid det ändrade 3 mom. blir 4 mom., till 33 § ett nytt 3 mom., till 35 § nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 4 och 5 mom., samt till lagen nya 18 a, 44 a, 48 a, 49 a, 57 a, 68 a och 68 b §§ som följer:

1 och 2 §§
 (Såsom i regeringens proposition)

8 §
Särskilda tillsynsmyndigheter

Arbetskyddsmyndigheterna skall dessutom tillsammans med övriga myndigheter som utövar tillsyn över iakttagandet av lagen övervaka klassificeringen och märkningen av och skydds-informationsbladen för *samt lämnandet av annan information om kemikalier* som används i arbetet samt iakttagandet av begränsningar och förbud som gäller kemikalier. Om arbetskyddsmyndigheternas tillsynsförfaranden stadgas i lagen om tillsynen över arbetskyddet och om sökande av ändring i arbetskyddsärenden (131/73).

11, 14, 16, 17, 18 a och 19 §§
 (Såsom i regeringens proposition)

20 §
Anmälningsskyldighet

Tillverkaren eller en representant som han utsett (*anmälaren*) skall göra en anmälan om ett nytt ämne till *social- och hälsovårdsministeriet*. Anmälan skall även göras om ett nytt ämne som ingår i ett preparat.

21 §
 (Såsom i regeringens proposition)

22 §
Ändringsanmälan

Anmälaren skall göra en ändringsanmälan till *social- och hälsovårdsministeriet*, ifall han får nya uppgifter om ett ämne som avses i 20 § eller om dess verkningar på hälsan och miljön eller ifall användningssyftet eller tillverknings- och importmängderna i fråga om ämnet eller ett preparat som innehåller detta väsentligt har förändrats.

23 §
Tilläggsuppgifter

Social- och hälsovårdsministeriet kan ålägga anmälaren att, på det sätt som anges närmare i förordning, utöver de uppgifter som skall lämnas i anmälan ge upplysningar om ämnet och dess egenskaper och verkningar samt att göra nya undersökningar av dessa omständigheter, om det anses nödvändigt för bedömning av den risk som ämnet medför.

32, 33, 35, 41 och 42 §§
 (Såsom i regeringens proposition)

43 §
Förbud mot hantering av en kemikalie

(1 mom. såsom i regeringens proposition)
 Om avvärjning av skador som avses i 1 mom. förutsätter snabba åtgärder, får *social- och hälsovårdsministeriet* i fråga om hälsoskador och vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador

tillfälligt bestämma om nödvändiga förbud, begränsningar och andra åtgärder som avses i 1 mom. Saken skall härvid utan dröjsmål hänskjutas till statsrådet.

44, 44 a, 45, 48 a, 49 a, 52, 54, 56, 57 a, 60
och 63 §§

(Såsom i regeringens proposition)

65 §

Tiden inom vilken skyddsinformationsblad skall utarbetas

Tillverkaren, importören eller distributören av en kemikalie eller en annan verksamhetsidka-

re som svarar för att en kemikalie introduceras på marknaden eller överläts för ibruktagande skall *senast den 31 oktober 1993* utarbeta ett skyddsinformationsblad enligt 17 § om kemikalier som klassificerats såsom miljöfarliga eller kemikalier som medför fara för miljön.

68—68 b §§

(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet

Denna lag träder i kraft *vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.*

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Helsingfors den 17 november 1992

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lindroos, vice ordföranden Nordman, medlemmarna Häkämies, Koistinen, Komi,

Kuittinen, Laitinen (delvis), Nikula, Rimmi, Taina, Takala, Viljamaa och Viljanen samt suppleantan Hiltunen.

Reservation

Utskottet har i sitt betänkande bara genom generella formuleringar omfattat principen att kemikalier som kan ersättas med mindre farliga ämnen eller produkter bör undvikas vid hantering av kemikalier. Likaså har utskottet i betänkandet endast nämnt principen om att forskning kring och testning av kemikalier med hjälp av försöksdjur bör ersättas med andra tillräckligt tillförlitliga metoder. Utskottsmajoriteten var inte heller beredd att korrigera stadgandet om skyddsinformationsblad så att säkerheten skulle öka. Därför anför vi följande.

I sitt utlåtande till arbetspolitiska utskottet föreslår miljöutskottet att det borde övervägas om det är ändamålsenligt att i kemikalielagen stadga om en generell skyldighet att ersätta ett hälso- eller miljöfarligt ämne med ett ämne som är mindre farligt. Miljöutskottet hänvisade till att en sådan ändring nyligen hade gjorts i Sverige i lagen om kemiska produkter.

Ett sådant stadgande skulle vara ett naturligt element i 15 § kemikalielagen där det stadgas om omsorgsplikt. Paragrafen hör till ett kapitel med rubriken Verksamhetsidkarens allmänna skyldigheter. I regeringens proposition föreslås det inte att stadgandet skall ändras även om regeringen föreslår ett tillägg till 14 § i fråga om definitionen på verksamhetsidkare. För konsekvensens skull vore det skäl att införa motsvarande ändringar i 15 § och komplettera dem med en skyldighet att ersätta en kemikalie med ett mindre skadligt ämne eller preparat. De myndigheter som avses i 8 § kunde utöva tillsyn över att stadgandet följs och de kunde också ge nödvändiga anvisningar om hur en kemikalie kan ersättas samt skaffa och ge information om detta. Skyldigheten att ersätta kemikalier kan då i praktiken uppfyllas på ett sätt som är naturligt för verksamhetsidkaren och lämpligt med tanke på den allmänna utvecklingen av verksamheten.

Regeringen föreslår att 18 § om skyddsinformationsblad skall upphävas, vilket innebär att arbetarskyddsstyrelsens granskningar upphör. Om skyddsinformationsbladet skall stadgas i 17 §. Informationsblad behöver utarbetas bara om kemikalier som är avsedda för professionellt bruk. Den nuvarande skyldigheten gäller över huvud taget kemikalier enligt kemikalielagen. Det finns inte någon grund för att begränsa utarbetandet av skyddsinformationsblad endast till produkter som är avsedda för professionellt bruk, varför det föreslagna nya stadgandet borde korrigeras så att det till denna del motsvarar det gällande stadgandet.

I propositionen ingår en ny 57 a § om skydd av försöksdjur. I paragrafen försöker man begränsa användningen av försöksdjur. Detta är i och för sig en god avsikt och motsvarar också allmänt taget ambitionerna i Västeuropa. Bakgrunden till detta är att man vid undersökning och testning ständigt måste försöka minska användningen av försöksdjur genom att tillämpa och utveckla andra tillräckligt tillförlitliga metoder. Det är skäl att ta med detta som en allmän skyldighet också direkt i lagtexten.

På basis av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget skall godkännas sålydande:

Lag

om ändring av kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i kemikalielagen av den 14 augusti 1989 (744/89) 3 § 1 mom., 11 § 5 mom., 12, 18, 34, 36—40, 67 och 69 §§ samt mellanrubriken före 36 §,

av dessa lagrum 11 § 5 mom. och 40 § sådana de lyder i lag av den 17 januari 1991 (84/91) och 39 § sådana den lyder delvis ändrad genom nämnda lag,

ändras 1 § 2 mom., 2 §, 11 § 2—4 mom., 14 §, 15 § 1 mom., 16, 17 och 19 §§, 20 § 1 mom., 21 § 1 mom., 22 och 23 §§, 32 § 3 mom., 33 § 1 mom., 41—45 §§, 52 § 1 mom., 54 och 56 §§, 60 § 1 mom., 63 § 1 mom., 65 § och 68 § 1 mom.,

av dessa lagrum 20 § 1 mom., 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 17 januari 1991, samt 41 och 43 §§ sådana de lyder delvis ändrade genom nämnda lag, samt

fogas till 8 § ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 32 § ett nytt 3 mom., varvid det ändrade 3 mom. blir 4 mom., till 33 § ett nytt 3 mom., till 35 § nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 4 och 5 mom., samt till lagen nya 18 a, 44 a, 48 a, 49 a, 57 a, 68 a och 68 b §§ som följer:

1, 2, 8, 11 och 14 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

15 § (ny)

Omsorgsplikt och skyldighet att ersätta kemikalier

Vid tillverkning, import, introduktion på marknaden, export, upplagring, förpackning, distribution, överlåtelse och annan sådan hantering av kemikalier som avses i denna lag skall verksamhetsidkaren med beaktande av kemikaliernas mängd och farlighet iaktta tillräcklig omsorg och försiktighet så att men för hälsan och miljön

förebyggs samt undvika kemikalier som kan ersättas med ett mindre skadligt eller farligt ämne.

16 §

(Såsom i utskottets betänkande)

17 §

Emballage och informationsskyldighet

(1 och 2 mom. såsom i utskottets betänkande)

Tillverkaren, importören eller distributören av en kemikalie samt andra verksamhetsidkare som svarar för att en kemikalie introduceras på

marknaden eller överläts för ibruktagande skall utarbeta ett skyddsinformationsblad om *kemikalien*,

(3 mom. 1 och 2 punkten samt 4 mom. såsom i utskottets betänkande)

18 a, 19—23, 32, 33, 35, 41—44, 44 a, 45, 48 a,
49 a, 52, 54 och 56 §§

(Såsom i utskottets betänkande)

57 a §

Skydd av försöksdjur

Då kemikaliers egenskaper undersöks och

testas skall försöksdjuren inte orsakas onödigt lidande. Antalet försöksdjur skall dessutom hållas så lågt som det för att nå tillförlitliga undersökningsresultat är möjligt. *Försöksdjur får inte användas om en kemikalies egenskaper på annat sätt kan undersökas eller testas tillräckligt tillförlitligt.*

(2 mom. såsom i utskottets betänkande)

60, 63, 65 och 68—68 b §§

(Såsom i utskottets betänkande)

Ikraftträdelsestadgandet

(Såsom i utskottets betänkande)

Helsingfors den 17 november 1992

Paavo Nikula
Marja-Leena Viljamaa

Reijo Lindroos
Eila Rimmi

RIKSDAGENS
MILJÖUTSKOTT

Helsingfors
den 3 november 1992
Utlåtande nr 7

Till Arbetspolitiska utskottet

Arbetspolitiska utskottet har genom en skrivelse av den 11 september 1992 berett miljöutskottet tillfälle att avge utlåtande om regeringens proposition nr 106 med förslag till lag om ändring av kemikalielagen. Med anledning av ärendet har utskottet hört överinspektören Juha Pyötsiä vid social- och hälsovårdsministeriet, överinspektören Pirkko Kivelä-Ikonen vid miljöministeriet, överinspektören Tapani Koivumäki vid handels- och industriministeriet, biträdande avdelningschefen Anna-Liisa Sundqvist vid arbetarskyddsstyrelsen, miljöövervakningschefen Pertti Forss vid Helsingfors miljöcentral, avdelningschefen Jukka Luokkamäki vid Industrins Centralförbund, generalsekreteraren Esko Joutsamo vid Finlands Naturskyddsförbund, miljöavdelningschefen Pekka Kotilainen vid Tikkurila Oy och heltidsanställd sekreteraren för Delegationen för kemikalieärenden Kimmo Louekari.

Regeringens proposition

Syftet med propositionen är att samordna stadgandena i kemikalielagen med EG:s direktiv om kemikalier. EG har utfärdat 15 direktiv om kemikalier, varav största delen är avsedda att verkställas i vårt land med stöd av kemikalielagen.

Regeringen föreslår att kemikalielagen skall ändras för det första så att principerna för kemikalietyllsynen framgår av lagen. Detaljerade krav skall anges genom förordning samt i statsråds- och ministeriebeslut. Lagen föreslås dessutom bli ändrad så att lagens förpliktelser i detalj motsvarar kraven i EG-direktiven och så att tillsynsförfarandena överensstämmer med EES-avtalet.

Regeringen föreslår att kemikalielagen kompletteras med stadganden om EG:s nya tillsynsmetoder i fråga om ämnen som är i bruk, förfarandet vid förhandsbifall för export av

förbjudna och strängt reglerade kemikalier, metoder för övervakning av kemikaliemarknaden, internationellt utbyte av information samt skydd av försöksdjur.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1993.

Utskottets ställningstaganden

Av de orsaker som framgår av propositionen och på basis av erhållen utredning finner utskottet lagförslaget behövligt och principiellt korrekt.

Med tanke på miljövärden är det positivt att också industriell hantering och upplagring i liten skala av hälso- och miljöfarliga kemikalier kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten. I den gällande lagen avser tillstånds- och anmälningsförfarandet endast omfattande eller medelstor industriell hantering och upplagring av kemikalier. Enligt lagförslagets motivering har man för avsikt att genom förordning precisera vad som avses med industriell hantering och upplagring i liten skala. Till följd av lagändringen kommer tillsynen över industriell hantering och upplagring av kemikalier att öka, något som utskottet finner positivt.

På motsvarande sätt föreslås att anmälningskyldigheten för dem som importerar och tillverkar hälsofarliga ämnen för försäljning skall slopas. Detta innebär att de allra minsta tillverkarna och importörerna av kemikalier inte alls kommer att omfattas av den tillsyn som grundar sig på anmälningskyldighet. De som bedriver verksamhet i liten skala hanterar många gånger mycket farliga ämnen och har ofta otillräckliga kunskaper om skyldigheterna vid hantering av farliga ämnen.

Om förhandstillsynen slopas enligt lagförslaget ställs det större krav på den som tillverkar och importerar kemikalier. Det finns många stadganden och bestämmelser om verksamheten, ofta mycket invecklade. Enligt vad utskottet

erfarit kan det hända att de som bedriver verksamhet i liten skala kommer att få svårigheter t.ex. då det gäller kemikaliemärkning, klassificering och skyddsinformationsblad, om de inte får sakkunnighjälp. Tillgången på råd och anvisningar är beroende av tillsynsmyndigheternas resurser. Då de kommunala kemikalietylillsynsmyndigheternas resurser är knappa kommer tillsynen och samarbetet i första hand att omfatta de verksamhetsidkare som är anmälningsskyldiga.

På basis av det ovan sagda anför miljöutskottet

att arbetspolitiska utskottet i sitt betänkande bör överväga om det kan stadgas att anmälningsskyldigheten skall gälla import och tillverkning av både miljö- och hälsofarliga ämnen eller om det på något annat sätt kan säkerställas att också de verksamhetsidkare som inte är anmälningsskyldiga får del av tillsynsmyndigheternas sakkunskap.

Till följd av lagändringen kommer antalet anmälningar till de kommunala kemikalietylillsynsmyndigheterna att öka. Enligt miljöutskottets åsikt är det skäl att överväga om kommunerna i likhet med staten kunde uppbära en avgift för handläggningen av anmälningar. Om detta stadgas bl.a. i lagen om miljötillsynsförfarande (735/91). Genom avgifter får man resurser för att hjälpa dem som bedriver verksamhet i liten skala. Miljöutskottet anför

att arbetspolitiska utskottet i sitt betänkande bör utreda om det är behövt att stadga om rätt för kommunerna att uppbära avgift för handläggningen av anmälningar.

Dessutom har miljöutskottet uppmärksammat på att det i kemikalielagen inte stadgas om att miljö- och hälsofarliga ämnen skall ersättas med mindre skadliga ämnen om sådana står till

buds. Miljöutskottet anser att detta är en brist med tanke på miljön. I 17 § lagen om skydd i arbete (299/58) stadgas visserligen om ersättning av ett giftigt eller något annat hälsofarligt ämne som används i arbete. Lagen om skydd i arbete gäller emellertid endast användning av kemikalier i arbete.

Enligt miljöutskottets mening är det ur miljösynvinkel viktigt att det stadgas om en generell skyldighet att bland de kemikalier som lämpar sig för ett visst ändamål välja de som är minst farliga för hälsan och miljön. Tillverkaren, importören eller distributören av en kemikalie samt andra verksamhetsidkare som svarar för att en kemikalie introduceras på marknaden har i varje fall enligt lagförslaget 16 § skyldighet att inhämta information om de fysikaliska och kemiska egenskaperna hos kemikalien samt om dess verkningar på hälsan och i miljön. Därför anför miljöutskottet

att arbetspolitiska utskottet i sitt betänkande bör överväga om det vore ändamålsenligt att i kemikalielagen på samma sätt som i Sverige (Lag om kemiska produkter 1985:426, 5 §) stadga om en generell skyldighet för den som använder kemiska produkter att ersätta ett hälso- eller miljöfarligt ämne med mindre farliga produkter, eller att arbetspolitiska utskottet, i det fall att det anses lämpligare att ersättningsskyldigheten anges i speciallagar (bl.a. lagstiftningen om bekämpningsmedel), bör föreslå en hemställan till regeringen att den skyndsamt bereder behövliga lagändringar.

På basis av det ovan sagda anför miljöutskottet värdsamt som sitt utlåtande

att arbetspolitiska utskottet bör beakta vad som anføres i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Seppänen, medlemmarna Aula, Biaudet, Hautala, Jääskeläinen, Kautto, Korkea-
oja,

Markkula, Myller, Rask, J. Roos, Särkijärvi, Takala, Virrankoski och Vuorensola.

